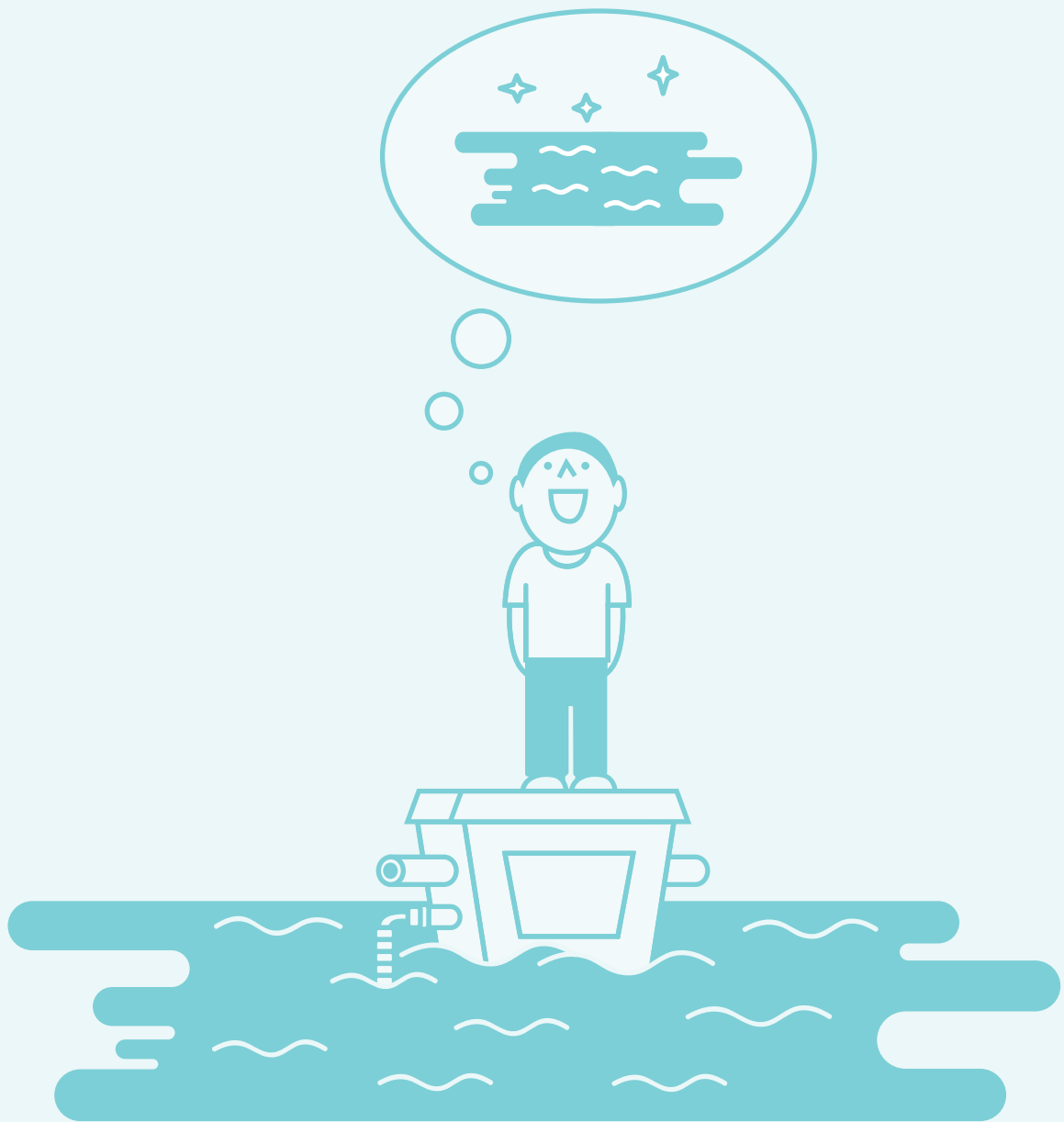

13

แม่น้ำสดใส ด้วยหัวใจนักอนุรักษ์

โดย : กลุ่มยุทธศาสตร์คุณภาพแม่น้ำประแสร์แห่งเทศบาล
ตำบลเมืองแกลง โรงเรียนแกลง “วิทยสตาร” จ.ระยอง

การดำเนินงานในสายอนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืนนั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้
จากกิจกรรมขนาดใหญ่เพียงกิจกรรมเดียวหรือสองกิจกรรม แต่อยู่ที่กิจกรรม
เล็กๆ ที่ถูกขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

ดังเช่นที่ อ.แกลง ในวันนี้ จากที่แม่น้ำสายสำคัญเคยเน่าเสียอย่างหนัก
ด้วยแรงขับเคลื่อนของชุมชนและการสานต่อการเฝ้าระวังโดยกลุ่มเยาวชนใน
พื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้แม่น้ำสายนั้นค่อยๆฟื้นคืนสู่ความสดใสอีกครั้ง

ขอชวนคุณเดินทางสู่ระยองอี ไปดูว่าเยาวชนกลุ่มที่ว่านั้นเขาช่วยให้
แม่น้ำของเขากลับฟื้นคืนมาได้อย่างไร

เฝ้าระวังแม่น้ำประแสร์ จากรุ่นสู่รุ่น

แม่น้ำประแสร์ถือเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวแกลงมานับแต่อดีต ทำให้ชาวแกลงได้อาศัยน้ำในการอุปโภคบริโภค ทำการเกษตร และทำประมง แต่จากสายน้ำที่เคยสวยใสให้หลายชุมชนได้ใช้ประโยชน์มายาวนานในปี พ.ศ. 2545 แม่น้ำประแสร์กลับแปรเปลี่ยนเป็นสีดำ ส่งกลิ่นเหม็น มีขยะและเศษปฏิกูลลอยฟุ้ง โดยเฉพาะช่วงที่ไหลผ่านเทศบาลตำบลเมืองแกลง เป็นช่วงที่ประสบปัญหาหนักที่สุด ทำให้ชาวแกลงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแม่น้ำได้ดังเก่า ชาวประมงหาปลาหากุ้งได้น้อยลง ซึ่งจากการศึกษาหาข้อมูลพบว่า สาเหตุที่ทำให้น้ำเสียเกิดจากการปล่อยน้ำทิ้งจากครัวเรือนและน้ำล้างตลาดสดลงสู่แม่น้ำโดยไม่มีการบำบัด รวมไปถึงการขีดเลนลงสู่แม่น้ำหลังจากการจับกุ้งก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญ

จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ชาวแกลงเห็นว่าหากไม่ช่วยกันแก้ไขก็จะทำให้น้ำเน่าเสียมากขึ้น เทศบาลตำบลเมืองแกลงจึงได้จับมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมฟื้นฟูแม่น้ำประแสร์ให้กลับมาเหมือนดังเดิม โดยเทศบาลได้ออกเทศบัญญัติ พ.ศ. 2549 ให้บ้านเรือนที่สร้างใหม่ต้องติดตั้งถังดักไขมัน

ไปพร้อมๆ กับรณรงค์ให้บ้านเรือน ร้านอาหาร และโรงเรียนที่อยู่ดั้งเดิม ติดตั้งถังดักไขมันในระบบระบายน้ำเสีย โดยเทศบาลจะมีบริการดักไขมันออกจากถังให้ทุกเดือน

นอกจากนั้น อีกหนึ่งกลไกสำคัญในการร่วมฟื้นฟูแม่น้ำประแสร์ก็คือ การเฝ้าระวังคุณภาพแม่น้ำ ซึ่งนักเรียนโรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร” เป็นหนึ่งกลุ่มที่ได้ร่วมทำหน้าที่เฝ้าระวังคุณภาพน้ำมาอย่างต่อเนื่อง และมีการสานต่อจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง จนในปี พ.ศ. 2552 ได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในชื่อ ‘กลุ่มยุวทูตคุณภาพแม่น้ำประแสร์แห่งเทศบาลตำบลเมืองแก่ง’ และต่อมาได้จัดทำโครงการในชื่อเดียวกันกับชื่อกลุ่ม และเข้าร่วมโครงการปลูกใจรักโลก ในเวลาต่อมา

“อยากดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเรา เพราะแม่น้ำประแสร์เป็นแม่น้ำสายหลักของชุมชนเราที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ดังนั้นเราต้องช่วยกันดูแล” สุชาดา ทรัพย์เมือง หรือ ‘น้ำฝน’ แกนนำกลุ่มกล่าวถึงปณิธานในการทำงานของกลุ่มยุวทูต

โดยการทำโครงการครั้งนี้ เด็กๆ วางเป้าหมายของโครงการยุวทูตคุณภาพแม่น้ำประแสร์แห่งเทศบาลตำบลเมืองแก่งไว้ ว่าอยากให้คนในชุมชนเข้าใจสาเหตุที่ทำให้แม่น้ำเสีย และตระหนักถึงความสำคัญของแม่น้ำประแสร์ และหันมาช่วยกันดูแลรักษาโดยปรับคุณภาพน้ำทั้งก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำ

พยายามให้เด็กๆ ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยที่เราไม่ได้ลงไปควบคุม แต่ให้เขาเรียนรู้ด้วยตัวเอง

กลุ่มยุวทูตคุณภาพแม่น้ำประแสร์แห่งเทศบาลตำบลเมืองแก่งเป็นกำลังหลักในการเฝ้าระวังคุณภาพแม่น้ำประแสร์โดยกลุ่มจะออกตรวจวัดและเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำทุกๆ 2 เดือนใน 4 จุด คือ ทะเลน้อย, แหลมท่าตะเคียน, ศาลาต้นโพธิ์ และสะพานโรงเลื่อย โดยมี อาจารย์รัชณี พรหมจันทร์ หรือ ‘ครูจุ๋ม’ ซึ่งได้นำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบในโรงเรียน เป็นผู้ทำหน้าที่สอนวิธีการใช้เครื่องมือต่างๆ รวมไปถึงออกแบบกระบวนการเรียนรู้และการสรุปผลให้แก่ลูกศิษย์ในกลุ่มจากรุ่นสู่รุ่น

“กิจกรรมเฝ้าระวังเราทำเป็นปกติอยู่แล้ว แต่ช่วงหลังๆ เด็กชุดใหม่มีความสนใจอยากเรียนรู้ แต่ขาดทักษะกระบวนการ แก่นนำรุ่นพี่จึงมีความคิดว่า เราควรให้น้องๆ ได้เรียนรู้โดยทำเป็นฐานเรียนรู้ก่อนลงพื้นที่จริง” ครูจุ๋มกล่าวถึงกระบวนการถ่ายทอดงานจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องของกลุ่ม ที่ต้องฝึกทักษะความชำนาญก่อนลงพื้นที่เฝ้าระวังจริง ซึ่งทำให้เยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสในการสร้างคนรุ่นใหม่ และปรับปรุงการกำจัดไขมันจากครัวเรือนในจุดที่ยังมีปัญหา

การลงพื้นที่ในแต่ละครั้งจะมีรุ่นพี่ในกลุ่มอย่าง จีราพร รอดหลัก หรือ 'นิว', ดรรชนี พรหมจันทร์ หรือ 'ข้าวฟ่าง' และน้ำฝน เป็นแกนนำหลักในการนำกระบวนการ โดยก่อนการลงพื้นที่ที่ตรวจวัดและเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำ แกนนำจะมีการประชุม วางแผน แบ่งบทบาทหน้าที่ และเตรียมอุปกรณ์การตรวจวัด โดยการลงพื้นที่ทุกครั้ง เทศบาลจะสนับสนุนพาหนะรถรางพร้อมเจ้าหน้าที่พลขับ บริการพาน้องๆ ลงพื้นที่ ทำกิจกรรม

จนเมื่อถึงกำหนดนัดหมายลงพื้นที่ แกนนำจะทำความเข้าใจและแจกแจง รายละเอียดให้แก่น้องๆ ก่อนแบ่งน้องๆ ออกเป็น 4 กลุ่ม กระจายออกตรวจวัด คุณภาพน้ำในพื้นที่ 4 จุด โดยแต่ละจุดจะเก็บข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลคุณภาพน้ำ 2 ด้าน คือ ทางชีวภาพ โดยใช้วิธีนับก๊อบสไลยน้ำ และทางเคมี โดยตรวจวัดค่า pH ค่า DO (ออกซิเจนละลายน้ำ) และค่าความขุ่น กับอีกส่วนคือ ข้อมูลชุมชน โดยการ สัมภาษณ์ชุมชนในละแวกริมน้ำ ทำข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาแม่น้ำ ของชุมชน

หลังจากลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้ว กลุ่มจะนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละจุดมา นำเสนอ ช่วยกันวิเคราะห์ และสรุปผลที่โรงเรียน โดยนิวจะเป็นคนนำกระบวนการ สอนการวิเคราะห์และการพล็อตกราฟ ส่วนข้าวฟ่าง น้ำฝน และแกนนำคนอื่น จะเป็นพี่เลี้ยงสอนน้องในกลุ่มย่อย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสรุปผลนี้ จะถูกส่งต่อไปให้เทศบาลตำบลเมืองแกลงใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนฟื้นฟูและ ฝักระวังแม่น้ำประแสร์ต่อไป

ตัวแทนนำเองและน้องๆ เขาได้เรียนรู้อย่าง มีความสุข สนุกกับการอยากลงมือทำอย่าง แท้จริง

อนึ่ง จากการที่ต้องเป็นผู้นำพาน้องๆ ตรวจวัดคุณภาพน้ำบ่อยครั้ง ก็ได้ทำให้นิว ข้าวฟาง และน้ำฝน เกิดทักษะและสามารถถ่ายทอดความรู้กระบวนการนักสืบสายน้ำ การตรวจวัดคุณภาพน้ำ และการใช้อุปกรณ์ให้แก่รุ่นน้องได้อย่างคล่องแคล่ว

ในส่วนของปัญหาที่พบบ่อย คือการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละจุดไม่ครบ ทำให้บางจุดไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามที่ตั้งใจไว้ หรือการเปลี่ยนจุดสำรวจโดยไม่ได้แจ้งเส้นทาง ทำให้ต้องเสียเวลาวนหาสถานที่ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่แกนนำได้เรียนรู้จากการลงมือทำกิจกรรม

“ก่อนออกสำรวจแต่ละครั้งควรเช็คอุปกรณ์แต่ละกล่องให้ครบ เด็กต้องมีความแม่นยำในการใช้เครื่องมือแต่ละอย่าง รู้การขึ้นลงของน้ำ เน้นให้เด็กๆ ใช้ทักษะการสังเกต และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ และชุมชนให้มาก เหล่านี้คือสิ่งที่พยายามให้เด็กๆ ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยที่เราไม่ได้ลงไปควบคุม แต่ให้เขาเรียนรู้ด้วยตัวเอง” ครูจุกกล่าวด้วยรอยยิ้ม

ต่อยอด ‘ถึงดักไขมัน’ ด้วย ‘ถึงไบโอจุลินทรีย์’

ถึงแม้เทศบาลจะสนับสนุนให้บ้านเรือนและร้านอาหารติดตั้งถึงดักไขมัน แต่จากการสังเกตบ่อน้ำทิ้งสุดท้ายของถึงดักไขมันก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำ กลุ่มพบว่ายังมีคราบไขมัน มีฟองอากาศลอยเหนือน้ำ มีกลิ่นเหม็น และบริเวณท่อระบายน้ำทิ้งของชุมชน 4 จุด พบว่าน้ำยังมีสีดำ การทำให้คนในชุมชนปรับคุณภาพน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำจึงเป็นโจทย์หนึ่งในการทำโครงการ ประกอบกับทุนเดิมที่แกนนำซึ่งเรียนในสายวิทย์-คณิต และครูจุกเองซึ่งสอนวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว จึงมีแนวคิดอยากปรับคุณภาพน้ำทิ้งจากบ่อดักไขมันให้ดีขึ้นก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำ ด้วยการสร้างถังระบบบำบัดน้ำทิ้งขึ้นมาใหม่

เริ่มต้น ครูจุกและแกนนำได้มานั่งล้อมวงพูดคุยเพื่อวางแผนกระบวนการทำงาน โดยเริ่มจากกำหนดจุดสำรวจและลงพื้นที่เก็บข้อมูลคุณภาพน้ำทิ้งจากบ่อดักไขมัน 3 จุด คือ บ้านเรือน โรงเรียน และร้านอาหาร เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

คนในชุมชนไม่เข้าใจกระบวนการนี้ เราจึงใช้เด็กเป็น ช่องทาง ทำกิจกรรมกับเด็ก ให้เด็กวาดภาพระบายสี พ่อแม่ก็จะเริ่มมาสนใจกิจกรรมเพราะต้องมาดูลูก

ซึ่งพบว่าคุณภาพน้ำมีค่าต่ำกว่ามาตรฐานน้ำทิ้ง ไม่ผ่านตามกฎหมายมาตรฐาน
คุณภาพน้ำทิ้งปี พ.ศ. 2539

เมื่อได้ข้อมูลยืนยันแน่ชัด เด็กๆ จึงได้ช่วยกันออกแบบและประดิษฐ์
‘ถังไบโอจุลินทรีย์ลดปริมาณไขมันเพิ่มก๊าซออกซิเจน’ ประกอบด้วยถัง 4 ใบ ที่เป็นการ
ประยุกต์ต่อยอดจากถังดักไขมันแบบเดิม แต่ใช้น้ำหมักจุลินทรีย์หยดเพื่อช่วยบำบัดน้ำ
ให้ดียิ่งขึ้น จนเมื่อประดิษฐ์เสร็จจึงได้นำไปทดลองติดตั้งแทนถังบำบัดไขมันเดิม
ก่อนตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้งหลังผ่านระบบ และนำผลคุณภาพน้ำมาเปรียบเทียบกัน

ก่อนจะพบว่า คุณภาพน้ำมีค่าไม่ต่างกันมาก

กลุ่มจึงได้ปรับปรุงถังและทดลองทำซ้ำหลายรอบ จนผลการตรวจคุณภาพน้ำ
ครั้งล่าสุดพบว่า น้ำทิ้งมีปริมาณไขมันลดลง มีก๊าซออกซิเจนมากขึ้น และผ่าน
มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งปี พ.ศ. 2539

อย่างไรก็ตาม ถังไบโอจุลินทรีย์ฯ ที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้ยังมีขนาดใหญ่และ
เคลื่อนย้ายลำบาก กลุ่มจึงอยากปรับปรุง ผนวกส่วนประกอบของถังดักไขมันให้อยู่
ภายในถังเดียวกัน เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานจริงตามครัวเรือน ซึ่งนักประดิษฐ์
น้อยก็ได้กำลังพัฒนากันต่อยอดกันอย่างขะมักเขม้น

การแก้ปัญหาด้วยการนำความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์มาประดิษฐ์
นวัตกรรมที่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้น่าสนใจให้แก่ชุมชนในครั้งนี้ ถือเป็นผลสำเร็จ
ที่เป็นรูปธรรมน่าภูมิใจ และมากกว่านั้นคือ เยาวชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้จาก
การลงมือทำจริง ซึ่งเป็นภาพที่ครูผู้เห็นแล้วก็อดยิ้มไม่ได้

“ครูเฝ้าสังเกตทั้งตัวแกนนำเองและน้องๆ เขาได้เรียนรู้อย่างมีความสุข
สนุกกับการอยากลงมือทำอย่างแท้จริง”

เผยแพร่ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกให้ชุมชน

นอกจากการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและปรับคุณภาพน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่
แม่น้ำแล้ว อีกหนึ่งกิจกรรมที่กลุ่มทำอย่างต่อเนื่อง คือการรณรงค์สร้างความเข้าใจ
ให้แก่คนในชุมชน ในเรื่องของการบำบัดน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำประแสร์ ส่งเสริม
การใช้น้ำยาชีวภาพทำความสะอาด และที่ขาดไม่ได้คือนำเสนอวิธีการประดิษฐ์ถัง
ไบโอจุลินทรีย์ฯ ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมา กลุ่มได้มีการประชาสัมพันธ์ในหลากหลาย
รูปแบบ อาทิ

การประสานกับทางเทศบาล ขอใช้สถานที่ในงานประจำปี ‘บุญกลางบ้าน’ เพื่อประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ชาวแกลงหันมาให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูดูแลแม่น้ำประแสร์ พร้อมแจกน้ำจุลินทรีย์บำบัดให้แก่ผู้ที่สนใจ โดยกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ในการจัดบูทประชาสัมพันธ์ตามความถนัดของแต่ละคน อย่างเช่น น้ำฝน ถนัดด้านคอมพิวเตอร์และศิลปะ จึงทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล นำมาจัดทำวีดิทัศน์ เผยแพร่ในวังนงน ซึ่งแม้สมาชิกทุกคนจะมีความตั้งใจอย่างเต็มเปี่ยม แต่การประชาสัมพันธ์กลับไม่ได้ผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งใจไว้

“ชุมชนไม่ค่อยสนใจรับรู้เรื่องราวที่พวกหนูทำเลย แต่ครูก็ให้กำลังใจและเสนอว่าเราควรปรับแผนการประชาสัมพันธ์ใหม่ ใช้รถเทศบาลประชาสัมพันธ์ แจกน้ำจุลินทรีย์ แจกแผ่นพับเจาะตามบ้านหรือร้านอาหารที่มีถังดักไขมัน” น้ำฝนเล่าให้ฟังถึงการปรับแผนการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มเสียใหม่

การเรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ทำให้การลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ในครั้งต่อไป มา กลุ่มจึงมีการประชุมวางแผนกันอย่างละเอียดลออขึ้น โดยในทุกๆ วันพุธที่สนามกีฬาก็จะมีการจัดตลาดสีเขียว กลุ่มก็ได้ไปขอใช้พื้นที่ทำกิจกรรม เผยแพร่และรณรงค์ โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้มากขึ้น

“หนูจะเผยแพร่กระบวนการนักร้องสืบทอดน้ำ แต่ปัญหาก็คือคนในชุมชนไม่เข้าใจกระบวนการนี้ เราจึงใช้เด็กเป็นช่องทาง ทำกิจกรรมกับเด็ก ให้เด็กวาดภาพระบายสี พ่อแม่ก็จะเริ่มมาสนใจกิจกรรมเพราะต้องมาดูลูก” น้ำฝนกล่าวด้วยรอยยิ้ม

เด็กคือต้นทุนที่พร้อมจะเจริญงอกงาม ครู เปรียบเสมือนแร่ธาตุ น้ำ อากาศ ที่หล่อเลี้ยง ให้ต้นทุนนี้เติบโต

ทุกก้าวคือการพัฒนา เดินหน้าสู่ความสำเร็จ

ตลอดการทำการกิจกรรม ปัญหาหนึ่งที่แกนนำและสมาชิกกลุ่มต้องประสบก็คือ การแบ่งเวลา ทั้งการเรียน ทำกิจกรรม เรียนพิเศษ ทำการบ้าน และการช่วยงานพ่อแม่ แต่สุดท้ายแต่ละคนก็พยายามบริหารจัดการตัวเองให้ดีที่สุด และสิ่งที่ทุกคนได้รับก็คือ ความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น

“ตอนทำโครงการถือว่าเครียดค่ะ เพราะหนูก็เป็นหลายๆ อย่าง เป็นคณะกรรมการนักเรียนด้วย การเข้ามาทำโครงการนี้เราจึงต้องแบ่งเวลามาทำ ต้องตื่นเช้าขึ้นตี 5 ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น ต้องจัดสรรเวลาทั้งเรียนและกิจกรรมให้ลงตัว” ข้าวฟ่างเล่าพลางอมยิ้ม

อย่างไรก็ตาม แม้แต่ละคนจะมีปัญหาทั้งเรื่องการแบ่งเวลาและปัญหาส่วนตัวอื่นๆ แต่การที่เป็นเพื่อนทำงานร่วมกันมานาน ก็เป็นปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนให้กลุ่มสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ไปได้

“ถ้าแบ่งงานกันแล้วปรากฏว่าเราทำไม่ได้ เราก็จะมาปรึกษากัน แล้วคิดร่วมกัน ทำร่วมกัน” น้ำฝนกล่าวถึงแนวทางการร่วมกันทำงานของกลุ่ม

ซึ่งด้วยแนวทางเช่นนี้เองที่ช่วยให้แกนนำและสมาชิกได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม ต้องยอมรับในความคิดเห็นของเพื่อน โดยไม่ยึดติดกับบทบาทของตนเองมากเกินไป แต่ให้มองเป้าหมายร่วมกันเป็นสำคัญ เช่นที่นิวกกล่าวไว้ว่า

“หนูเองก็เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามค่ะ แม้ว่าหนูจะเป็นประธานนักเรียน ต้องคิดออกแบบ แบ่งงาน แต่เวลาทำงานด้านสื่อหนูก็ไปช่วยเขา เป็นผู้ตามเขา เราคุยกันเยอะ เปิดใจช่วยกันทำ ช่วยกันตลอด”

ซึ่งแน่นอน ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการทำงานตลอดทั้งโครงการของกลุ่ม และคอยสนับสนุนช่วยเหลืออย่างเต็มที่ก็คือ ครูจ๋วย เนื่องจากครูมองว่า งานด้านสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ที่ผ่านมากูจ๋วยจึงทำหน้าที่ประสานความร่วมมือจากทั้งในโรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงคอยให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ จัดหางบประมาณ และชักชวนให้นักเรียนมาทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ลูกศิษย์เติบโตขึ้นเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป

“เด็กคือต้นกล้าที่พร้อมจะเจริญงอกงาม ครูเปรียบเสมือนแร่ธาตุ น้ำ อากาศ ที่หล่อเลี้ยงให้ต้นกล้านี้ได้เติบโต” ครูจ๋วยกล่าวด้วยแววตาทะเลาะใจในลูกศิษย์ของตน

ในวันที่ประแสร์ฟื้นตัว สู่ความสดใส

“แม่น้ำประแสร์เป็นแม่น้ำใหญ่ในอำเภอแกลง เป็นที่อุปโภคบริโภคของ คนลุ่มน้ำประแสร์ ถ้าแม่น้ำเน่าเสีย ปลาตาย มีกลิ่นเหม็น เราจะทำให้มันดีขึ้นได้ หรือ ทั้งที่มันใหญ่โตขนาดนั้น”

นี่คือคำพูดของน้ำฝนเมื่อครั้งเข้ามาร่วมกลุ่มใหม่ๆ ที่สะท้อนถึงความไม่มั่นใจว่าเด็กตัวเล็กๆ อย่างพวกเธอจะสามารถทำเรื่องใหญ่ๆ หรือแก้ปัญหา ความเสื่อมโทรมของแม่น้ำประแสร์ได้

แต่ด้วยการให้โอกาสจากผู้ใหญ่ การหนุนเสริมจากครูและโรงเรียน บวกกับความมุ่งมั่นตั้งใจของเยาวชนเอง ก็ทำให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่ตนทำ และเมื่อลงมือทำจริงแล้วเห็นผลความสำเร็จก็เกิดเป็นความภาคภูมิใจ เห็นศักยภาพ ของตนเองที่เติบโตขึ้น และเห็นอีกอันใดคือ การได้คลุกคลีกับงานอนุรักษ์ ทำให้ จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมที่แกนนำและสมาชิกทุกคนมีอยู่ในตัว กลับเพิ่มทวีคูณ และพร้อมที่จะแบ่งปันแจกจ่ายไปยังรุ่นน้องและผู้คนในวงกว้างอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

“การที่ทุกคนมาช่วยกันดูแลสอดส่องแม่น้ำประแสร์ ทำให้แม่น้ำกลับมา สดใสเหมือนเดิม และหนูเองก็รักในสิ่งที่ทำ หวังในสิ่งที่เราเฝ้าฟื้นฟูดูแลมา และเมื่อ เรามีโอกาสเข้ามาเป็นแกนนำ เป็นคนนำกิจกรรม เราก็พยายามสร้างน้องๆ ขึ้นมา ใหม่เพื่อให้รักสิ่งแวดล้อมต่อไป” นิกกล่าวด้วยรอยยิ้ม

ทั้งนี้ นอกจากการพัฒนาตนเองของแกนนำและสานต่อสู่รุ่นน้องๆ แล้ว การทำโครงการของกลุ่มยังทำให้เกิดเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพแม่น้ำประแสร์เพิ่มขึ้น อีกด้วย โดยโรงเรียนวัดพลช้างเผือกและโรงเรียนวัดสารนารถธรรมาราม ได้เรียนรู้ และนำกระบวนการนักสืบสายน้ำไปบูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาของ โรงเรียน รวมไปถึงชาวแกลงก็เห็นความสำคัญของแม่น้ำประแสร์และให้ความร่วมมือกับทางกลุ่มมากขึ้น

จากวันที่แม่น้ำประแสร์ประสบปัญหา เพราะการร่วมมือร่วมใจของคนแกลง และพลังเยาวชนตัวน้อยที่ลุกขึ้นมาดูแลแม่น้ำแห่งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ จะพูดว่า “แม่น้ำสดใส ด้วยหัวใจนักอนุรักษ์” ก็ไม่ผิดนัก

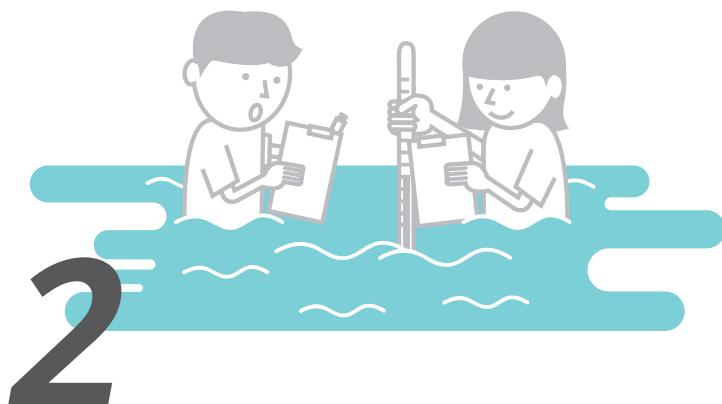

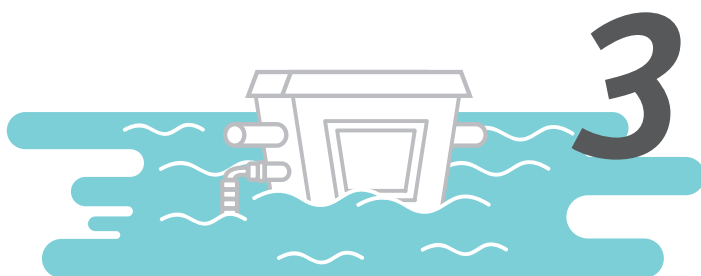
สรุปขั้นตอนการทำงาน

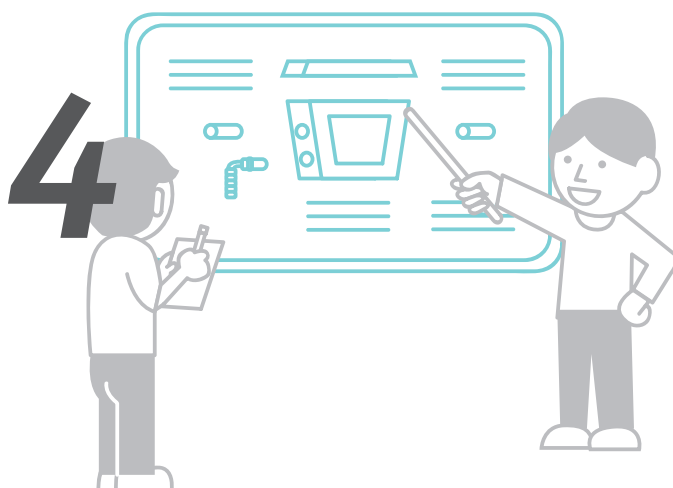
แม่น้ำประแสร์ได้รับผลกระทบจาก
การปล่อยน้ำเสียจากชุมชน

เรามาแก้ปัญหาให้แม่น้ำประแสร์กันเถอะ
เริ่มจากหาสาเหตุด้วยการตรวจวัด
คุณภาพน้ำก่อนแล้วกัน

ทำถังดักไขมันด้วยถังใบโอจุลินทรีย์

รณรงค์สร้างความเข้าใจกับชุมชนเรื่อง
การบำบัดน้ำก่อนทิ้งสู่แม่น้ำประแสร์

สิ่งที่ได้เรียนรู้

จิราพร รอดหลัก (นิว)

หัวหน้าโครงการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนแก่งวิทย์สถาวร จ.ระยอง

“การเข้าร่วมโครงการก็ได้ทำให้เราได้เรียนรู้หลายอย่าง มาค่ายตอนแรกๆ หนูไม่ค่อยกล้า แต่พี่ๆ เพื่อนๆ ในค่ายเป็นกันเอง ฝึกให้หนูกล้าคิด กล้าทำ ฝึกให้คิดเป็นขั้นตอน คิดอย่างเป็นระบบ ได้พัฒนาการพูดสื่อสารให้คนเข้าใจ และได้ฝึกทักษะการใช้เครื่องมือตรวจวัดคุณภาพน้ำจากการทำงานจริงๆ ทำให้เกิดการทำงานที่คล่องแคล่วมากขึ้น”

ดรรชนี พรหมจันทร์ (ข้าวฟ่าง)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนแก่ง “วิทย์สถาวร” จ.ระยอง

“จากที่เมื่อก่อนหนูไม่ค่อยสนใจกิจกรรม เน้นเรียนอย่างเดียว เมื่อได้เข้ามาช่วยกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้กล้าพูดมากขึ้น สามารถยืนพูดต่อหน้าคนเยอะๆ ได้ เช่น กล้าขึ้นพูดหน้าเสาธงเรื่องสิ่งแวดล้อม และมีความเป็นผู้นำมากขึ้นเพราะต้องนำน้องๆ ในค่าย และจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ก็ทำให้เราเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม หนูมีความสุขเมื่อหนูได้ลงมือทำ”

สุชาดา ทรัพย์เมือง (น้ำฝน)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนแก่ง “วิทย์สถาวร” จ.ระยอง

“ปกติเป็นคนไม่ค่อยพูดกับคนอื่นที่เราไม่รู้จัก รู้สึกกลัวที่ต้องพูดกับคนอื่นในชุมชน มันตื่นเต้นบอกไม่ถูก แต่ตอนนี้กล้าพูดแล้ว เพราะต้องพูดเผยแพร่ข้อมูลอยู่บ่อยๆ การลงชุมชนสัมภาษณ์ถามข้อมูลก็ไม่เกร็งเหมือนเมื่อก่อน การทำงานร่วมกับเพื่อนๆ มีระบบมากขึ้น รู้ว่าเวลานี้ควรทำอะไร”

ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

รัชณี พรหมจันทร์ (ครูจ๋วย)

โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร” จ.ระยอง

“งานด้านสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคน เยาวชนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้งานสำเร็จได้ เพราะเยาวชนสามารถปลูกฝังได้ง่ายกว่าวัยอื่นๆ พุดง่าย สอนง่าย สามารถรับรู้และชอบทำอะไรที่ท้าทาย”

โครงการยุทธคุณภาพแม่น้ำประแสร์

แห่งเทศบาลตำบลเมืองแกลง

โดย : กลุ่มยุทธคุณภาพแม่น้ำประแสร์แห่งเทศบาล
ตำบลเมืองแกลง โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร” จ.ระยอง

หัวหน้าโครงการ

นางสาวจิราพร รอดหลัก

คณะทำงานโครงการ

1. นางสาวดรรัชณี พรหมจันทร์
2. นางสาวสุชาดา รอดหลัก
3. นางสาวญารามรณ์ พาหิระ
4. นางสาวพิมพ์พิศา กรัดสุวรรณ

ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์รัชณี พรหมจันทร์
โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร”

